
GREEN ACCOUNTING – MANAGEMENT INSTRUMENT OF THE ENTERPRISE'S SUSTAINABILITY DEVELOPMENT

Petya Yordanova – Dinova

University of Food Technologies – Plovdiv 4002, Bulgaria, petia1222@abv.bg

Abstract: Green accounting (GA) is a complex project who is aimed to report all relations of the enterprise with the environment. Green accounting is a system that presents substantial information linked with the business's sustainability management. Green accounting in depth is the process of recognition, value measurement, entry in accounting books, consolidation of accounting data, reporting and disclosing information about accounting related objects, transactions, events or the impact of corporate economic, social and environmental activities on society and the environment and also the corporation itself in integrated package of reporting information that can be useful to stakeholders and their financial and non-financial solution making. The new modern type of accounting (GA) integrates in its process financial accounting with the social and environmental accounting in one accumulated goal of representing the complete, insightful and reliable-sourced information, needed in the evaluation of the enterprise's performance. Firstly, GA in past years was acquainted only with the accounting disclosure of environmental practices of the company. In the present moment given the progression of the „green idea“ evolution, the emphasis is on the specific reflection in the financial statements of the added value generated by the environmental and social activities of the company. There are many directives and recommendations, standards and regulations in favour of sustainable development and corporate social responsibility. They aim to better measure, through reliable and appropriate indicators, the values of the positive and negative impacts of economic activity. The application of these new regulatory and law frameworks modifies the models of socially responsible enterprises and the methods for the evaluation of their performance. Thus, the neoclassical model of the enterprise, which creates financial value, has modified in the direction of building socially responsible and sustainable companies. In order to be responsible, an enterprise must "internalize the external effects" of its activities. These external effects are valued regarding the social and environmental value. Precisely, they cover mainly the negative effects on society and the environment that are generated by economic activity. The literature preview shows the usage of a new approach of the sustainability's management which mainly relays on the capital's redefinition. In this context, it is proposed the transposition of preservation of financial capital principles, incorporated in the accounting laws and standards of two other types of capital – no other than the natural and human capital. Then for the company emerges the obligation to manage and guard the traditional financial capital, also the mentioned in the previous sentence – natural and human capital. The green accounting has the ambitions to enlarge and refine the traditional accounting principles and to focus over the company's social and ecological activities. The main accounting procedures are co-dependent and related with the accounting recognition of environmental and social costs in addition with the contingent environmental liabilities.

Keywords: green accounting, sustainable development, eco-efficiency

ЗЕЛЕНОТО СЧЕТОВОДСТВО – ИНСТРУМЕНТ В УПРАВЛЕНИЕТО НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО

Петя Йорданова – Динова

Университет по хранителни технологии – Пловдив 4002, България, petia1222@abv.bg

Резюме: Зеленото счетоводство е сложен проект, който има за цел да отчете всички взаимодействия на предприятието с околната среда. То е система, която предоставя важна информация, свързана с управлението на устойчивостта на бизнеса. Зеленото счетоводство е процесът на разпознаване, измерване на стойност, записване, обобщаване, отчитане и разкриване на информация за обекти, транзакции, събития или въздействието на корпоративните икономически, социални и екологични дейности върху обществото и околната среда и самата корпорация в интегриран пакет за отчетна счетоводна информация, който може да бъде полезен за потребителите при вземане на икономически и неикономически решения. То интегрира в своя процес финансовото счетоводство със социалното и екологично счетоводство с цел представяне на пълна, уместна и надеждна информация, необходима за оценката устойчивото представяне на предприятието. Първоначално зеленото счетоводство се е свързвало само с оповестяването на екологичните практики на стопанския субект. Към настоящия момент, в хода на еволюцията на „зелената идея“, акцентът

е поставен върху конкретното отразяване във финансовите отчети на добавената стойност, генерирана от екологичните и социални дейности на фирмата. Съществуват множество директиви и препоръки, стандарти и регулации в полза на устойчивото развитие и корпоративната социална отговорност. Те имат за цел да измерват по-добре, чрез надеждни и подходящи индикатори, стойностите на положителните и отрицателните въздействия на стопанската дейност. Прилагането на тези нови регулаторни и нормативни рамки модифицира моделите на социално отговорните предприятия и методите за оценяване на тяхното представяне. По този начин неокласическият модел на компанията, която създава финансова стойност, се видоизменил в посока на изграждане на социално отговорни и устойчиви фирми. За да бъде отговорно, предприятието трябва да „интернализира външните ефекти“ на своите дейности. Тези външни ефекти се оценяват от гледна точка на социална, обществена и екологична стойност. Те обхващат основно негативните ефекти върху обществото и околната среда, които се генерират от стопанската дейност. Прегледът на специализираната литература показва използването на нов подход към управлението на околната среда, който се основава на предефиниране на понятието капитал. В тази връзка се предлагат да се транспонират принципите за запазване на финансовия капитал, залежали в счетоводните закони, на двата други вида капитал. Тогава компанията ще има задължението да управлява и съхранява както традиционния финансов капитал, а също така природния и човешки капитал. Зеленото счетоводство има амбициите да разшири и усъвършенства принципите на традиционното счетоводство, като постави фокус върху социалните и екологични дейности във фирмата. Основните счетоводни процедури, подлежащи на тълкуване са свързани със счетоводното признаване на екологичните и социалните разходи, както и на условните екологични задължения.

Ключови думи: зелено счетоводство, устойчиво развитие, екологична ефективност.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Зеленото счетоводство е сложен проект, който има за цел да отчете всички взаимодействия на предприятието с околната среда. То е система, която предоставя важна информация, свързана с управлението на устойчивостта на бизнеса. Зеленото счетоводство е процесът на разпознаване, измерване на стойност, записване, обобщаване, отчитане и разкриване на информация за обекти, транзакции, събития или въздействието на корпоративните икономически, социални и екологични дейности върху обществото и околната среда и самата корпорация в интегриран пакет за отчетна счетоводна информация, който може да бъде полезен за потребителите при вземане на икономически и неикономически решения. То интегрира в своя процес финансовото счетоводство със социалното и екологично счетоводство с цел представяне на пълна, уместна и надеждна информация, необходима за оценката устойчивото представяне на предприятието. Първоначално зеленото счетоводство се е свързвало само с оповестяването на екологичните практики на стопанския субект. Към настоящия момент, в хода на еволюцията на „зелената идея“, акцентът е поставен върху конкретното отразяване във финансовите отчети на добавената стойност, генерирана от екологичните и социални дейности на фирмата.

2. ЗЕЛЕНОТО СЧЕТОВОДСТВО – ИНСТРУМЕНТ В УПРАВЛЕНИЕТО НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО

Съществуват множество директиви и препоръки, стандарти и регулации в полза на устойчивото развитие и корпоративната социална отговорност. Те имат за цел да измерват по-добре, чрез надеждни и подходящи индикатори, стойностите на положителните и отрицателните въздействия на стопанската дейност. Прилагането на тези нови регулаторни и нормативни рамки модифицира моделите на социално отговорните предприятия и методите за оценяване на тяхното представяне. По този начин неокласическият модел на компанията, която създава финансова стойност, се видоизменил в посока на изграждане на социално отговорни и устойчиви фирми. За да бъде отговорно, предприятието трябва да „интернализира външните ефекти“ на своите дейности. Тези външни ефекти се оценяват от гледна точка на социална, обществена и екологична стойност. Те обхващат основно негативните ефекти върху обществото и околната среда, които се генерират от стопанската дейност. Прегледът на специализираната литература показва използването на нов подход към управлението на околната среда, който се основава на предефиниране на понятието капитал. В тази връзка се предлагат да се транспонират принципите за запазване на финансовия капитал, залежали в счетоводните закони, на двата други вида капитал. Тогава компанията ще има задължението да управлява и съхранява както традиционния финансов капитал, а също така природния и човешки капитал. Зеленото счетоводство има амбициите да разшири и усъвършенства принципите на традиционното счетоводство, като постави фокус върху социалните и екологични дейности във фирмата. Основните счетоводни процедури, подлежащи на тълкуване са свързани със счетоводното признаване на екологичните и социалните разходи,

както и на условните екологични задължения. Специализираните публикации²⁸ констатира, че през последните години са се редували няколко големи инициативи, за да насърчат играчите в света на икономиката да публикуват стандартизирана и нормализирана (законова) информация за корпоративната социална отговорност (КСО) или устойчивото развитие. Наскоро основният играч, който е Международната фондация за стандарти за финансово отчитане (фондацията по IFRS), международен счетоводен регулатор, който стартира през септември 2020 г. глобална консултация, за да определи: „Има е необходимост от глобални стандарти за устойчивост; дали фондацията по МСФО трябва да играе роля; и какъв би могъл да бъде обхватът на тази роля“. В края на април 2021 г., след тази консултация, съзателят на стандарти публикува проект за представяне, в който обявява намерението си да създаде Съвет за международни стандарти за устойчивост (ISSB), отговорен за установяване на нови стандарти на МСФО за устойчивото развитие. Инициативата, съпътстваща тази на Европейската комисия, която прие предложение за нова директива относно докладите за устойчивото развитие, които компаниите ще трябва да публикуват. Счетоводството е дисциплина за измерване, предаване и анализ на финансовото начинание. Зеленото счетоводство се разглежда като подвид на собственото (фирмено) счетоводство. То е инструмент за управление, използван за широк спектър от цели, като например подобряване на производителността на ресурсите на околната среда, контролиране на разходите, инвестиране в „по-чисти“ технологии, разработване на „по-екологични“ процеси и продукти и споделяне на решения, свързани с продуктивния микс, задържането на продуктите на пазара и ценообразуването им. Зеленото счетоводство е развиваща се област, която идентифицира използването на ресурсите, измерва и съобщава разходите на компанията (или националната икономика), свързани с действителното или възможното ѝ въздействие върху околната среда. Зеленото счетоводство е известно още като екологично счетоводство, което включва екологични активи и техния източник и обединява функцията в национални и корпоративни сметки. Това е общоприето наименование за счетоводство на околната среда и природните ресурси²⁹. По отношение на екологичното счетоводство Д. Йосифова³⁰ отбелязва, че то има няколко проекции: счетоводство на екосистемите (Ecosystem accounting); счетоводство на околната среда (Environmental and Resource accounting – REA, Ecological accounting или Green accounting) – отчита и измерва влиянието на компанията върху околната среда; счетоводство на „тройния краен резултат“ (TBL accounting), което е неразривно свързано с „3-P accounting“ (от „People, Planet and Profit“); счетоводство на устойчивостта (Sustainability accounting), което не е пряко базирано на класическите принципи на финансовото счетоводство, а по-скоро върху оповестяването и прозрачността в бележките на ГФО и други специфични интегрирани доклади и нефинансови декларации. Твърдението на Андреас Лако³¹ е, че зеленото счетоводство е процесът на разпознаване, измерване на стойност, записване, обобщаване, отчитане и разкриване на информация за обекти, транзакции, събития или въздействието на корпоративните икономически, социални и екологични дейности върху обществото и околната среда и самата корпорация в интегриран пакет за отчетна счетоводна информация, който може да бъде полезен за потребителите при вземане на икономически и неикономически решения. Същият автор предлага интегриран модел на зеленото счетоводство, който включва финансовото счетоводство, социалното счетоводство и екологичното счетоводство. Според Ванда зеленото счетоводство включва оценка на екологичните разходи, капитализиране на тези екологични разходи, идентифициране на екологични задължения и измерване на екологичните задължения³². Когато една компания прилага зелено счетоводство, тя е в състояние да покаже добро екологично представяне, което оказва въздействие и върху доброто финансово представяне. Връзката между екологичните и финансовите резултати може да се наблюдава по отношение на приходите и разходите. В случая потребителите се склонни да плащат по-високи цени за екологични продукти, което позволява изграждането на пазарна диференциация на

²⁸ Essid, M., Pôle Léonard de Vinci (2021). Comptabilité « verte » : l'UE fait un pas en direction d'une harmonisation des normes, <https://www.latribune.fr/opinions/tribunes/comptabilite-verte-l-ue-fait-un-pas-en-direction-d-une-harmonisation-des-normes-884965.html>.

²⁹ Kannan. V. Unnithan, M. Somasundaram (2019). A study on the concepts and importance of green accounting in India, Compliance Engineering Journal, Volume 10, Issue 10, ISSN NO: 0898-3577, pp. 221-223.

³⁰ Йосифова, Д. (2020). Роля на счетоводството и одита при изпълнение екологичната политика на ЕС, Годишник на ИДЕС, с. 9-10, <https://www.ides.bg/media/1841/08-g-2020-desislava-yosifova.pdf>.

³¹ Lako, A. (2018). Conceptual Framework of Green Accounting, <http://repository.unika.ac.id/19994/1/ConceptualFrameworkofGreenAccounting-1%20-%20artikel%205.pdf>.

³² Vanda (2018). Green accounting, International Journal of Engineering Science and Computing, Volume 8 Issue No.3, pp. 16281-16282, <https://ijesc.org/upload/ef196212606dda1e160a7617b36f6a86.GREEN%20ACCOUNTING.pdf>

продуктовия микс, а оттук – и на конкурентни предимства³³. Като цяло елементите на зеления счетоводен отчет (зеления финансов отчет) не се различават много от елементите на финансовите отчети в конвенционалното финансово счетоводство. Въпреки това, има няколко важни пера, които отличават зеленото счетоводство от конвенционалното (консервативно) финансово счетоводство. Според А. Лако³⁴ в отчета за финансовото състояние активите на предприятие, което извършва дейности по корпоративна социална и екологична отговорност, ще се появят активи от природни ресурси, социални и екологични инвестиции, зелени инвестиции или инвестиции в корпоративна социална отговорност по фиксирани групи активи. Като цяло структурата на активите на фирмата, прилагаща зелено счетоводство, включва нетекущи активи, текущи активи, финансови инвестиции, природни ресурси, социални и екологични инвестиции, нематериални активи и други активи. В състава на пасивите на стопанските субектите, ще се появят условни социални и екологични задължения като логична последица от ангажмента на ръководството към правителството и общността да прилага зелен бизнес, както и поетата отговорност за икономическите загуби, претърпени от общността и държавата поради нанесени щети на околната среда, водата, въздуха или почва, причинени от дейността на фирмата. Условните социални задължения и условните екологични задължения могат да бъдат краткосрочни или дългосрочни в зависимост от ангажмента на компанията да ги изпълни. В капиталовите сметки (като подсметка на с/ка Печалби и загуби от текущата година) на субекти ще се открият такива за дарения, свързани със социални и екологични дейности, показващи жертването на икономически ресурси от страна на собствениците на капитала, тъй като финансирането на филантропските програми е за сметка на нетния доход на акционерите. В отчета за доходите на стопанските субекти, прилагащи социалноотговорни и екологични практики ще се появят нови статии за разходи, като социални разходи, разходи за околната среда (разходи за екологизиране), които са периодични или с временен характер (например разходите за социално подпомагане при природни бедствия, разходи за третиране на отпадъци, разходи за рециклиране, разходи за екологичен одит, разходи за замърсяване, разходи за контрол на замърсяването, разходи за екологични щети, разходи за разкриване на социално-екологична информация и други. Като цяло структурата на разходите при съставянето на отчета за доходите ще включва производствени разходи, оперативни разходи, социални разходи, екологични разходи и други разходи.

3. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Зеленото счетоводство е ново предизвикателство пред счетоводната система. За да се подпомогне екологичния и социален преход на фирмите, е необходимо усъвършенстване и адаптиране на счетоводните системи на няколко нива. Това ще спомогне за акумулирането на адекватна информация за финансовото и имуществено състояние, приходите, разходите, капиталите и финансовите резултати на стопанските субекти, осъществяващи социални и екологични дейности. Оповестяването на счетоводните данни за екологичните и социални дейности ще служи като основа за анализа на устойчивата платежеспособност, а оттук и като инструмент за управление на фирмата.

Докладът е финансиран от Фонд „Наука” на Университета по хранителни технологии – Пловдив, договор № 15 /21-3 „Иновацията като стратегически фактор за предприемаческата дейност в зелената икономика“.

ЛИТЕРАТУРА

- Йосифова, Д. (2020). Роля на счетоводството и одита при изпълнение екологичната политика на ЕС, Годишник на ИДЕС, с. 9-10, <https://www.ides.bg/media/1841/08-g-2020-desislava-yosifova.pdf>.
- Endiana, D. M., Dicriyan, N-L. M., Adiyadnya, S. P., & Putra, P. M. J. S., (2020). The Effect of Green Accounting on Corporate Sustainability and Financial Performance, *Journal of Asian Finance, Economics and Business* Vol 7, 2020, No 12, pp. 731–738, Print ISSN: 2288-4637 / Online ISSN 2288-4645, doi:10.13106/jafeb.2020.vol7.no12.731.

³³ I Dewa Made Endiana, Ni Luh Gd Mahayu Dicriyan, Md Santana Putra Adiyadnya, I Putu Mega Juli Semara Putra (2020). The Effect of Green Accounting on Corporate Sustainability and Financial Performance, *Journal of Asian Finance, Economics and Business* Vol 7, 2020, No 12, pp. 731–738, , Print ISSN: 2288-4637 /online ISSN 2288-4645, doi:10.13106/jafeb.2020.vol7.no12.731.

³⁴Lako, A. (2019). Conceptual Framework of Green Accounting, <http://repository.unika.ac.id/19994/1/ConceptualFrameworkofGreenAccounting-1%20-%20artikel%205.pdf>

- Essid, M., & de Vinci, P. L. (2021). Comptabilité « verte » : l'UE fait un pas en direction d'une harmonisation des normes, <https://www.latribune.fr/opinions/tribunes/comptabilite-verte-l-ue-fait-un-pas-en-direction-d-une-harmonisation-des-normes-884965.html> .
- Kannan, V., Unnithan, M., & Somasundaram (2019). A study on the concepts and importance of green accounting in India, Compliance Engineering Journal, Volume 10, Issue 10, ISSN NO: 0898-3577, pp. 221-223.
- Lako, A. (2018). Conceptual Framework of Green Accounting, <http://repository.unika.ac.id/19994/1/ConceptualFrameworkofGreenAccounting-1%20-%20artikel%205.pdf> .
- Vanda (2018). Green accounting, International Journal of Engineering Science and Computing, Volume 8 Issue No.3, pp. 16281-16282, <https://ijesc.org/upload/ef196212606dda1e160a7617b36f6a86.GREEN%20ACCOUNTING.pdf>